

Cigányfélóra – túl a félezredik adáson

A közeli hetekben csendes jubileumához (ötszázadik adásához) érkezett a Kossuth Rádió „Cigányfélóra” című műsora. Ennek kapcsán kerestük fel Varga Ilona felelős szerkesztőt, aki már az első adás készítésében is részt vett.

– 1988 tavaszán Sós-kúti Márta – a műsor első szerkesztője –, negyven-ötven fiatalot hívott be a Rádióba egy beszélgetés-sorozatra, keresve azokat, akikkel majd elkezdheti a műsorkészítést. Végül négyen maradtunk, s az év őszétől tanfolyamon készültünk az indulásra. 1988. december 16-án jelentkezett először az adás, s azóta kezdetben kéthetente, majd 1990-től hétről-hétre tudósíthattunk a cigány közélet valamennyi jeles eseményéről és a hazai cigányság életkörülményeit érintő folyamatokról. Amilyen nehezen indulhatott meg a műsor – hiszen Sós-kúti Márta 1978-tól többször is sikertelenül próbálkozott létrehozásával – olyan kedvezően fogadták a hallgatók. Az első pillanattól fontos volt, hogy ne csak a cigánysághoz szóljunk, ezért örültünk, hogy már az első adások után is érkeztek elismerő hallgatói levelek. Persze olyanok is, amelyekből évszázados, de hosszú időre elfojtott előítéletek törtek a felszínre. Aztán, ahogy múltak az évek, úgy fogytak el ezek a gyalázó kódok levelek is.

– Ma, több mint tíz év múltán milyen a műsor fogadtatása?

– A Szonda Ipsos mérése szerint manapság alkalmanként négyszáz-hatszáz ezer a hallgató, a tetszési index pedig 78 százalékos, ami persze nem a cigányoknak, hanem a műsornak szól. Érdekes összevetni ezt olyan szociológia felmérésekkel, amelyek például ugyanebben az időben arra kérdeznék rá, hogy mennyire szívesen fogadnának szomszédul egy cigány családot. Döbbenetes, hogy *milyen negatív megítélést* közvetítenek az ilyen vizsgálatok. Ezekkel összevetve – mivel hallgatóink között igen magas arányt képviselnek a nem cigányok – különösen nagy eredménynek tekinthető, hogy a cigányokkal kapcsolatos riportok, interjúk és tudósítások ilyen magas tetszésnek örvendenek. A műsor magazin-jellegéből adódóan, sokat foglalkoztunk a cigány népi hagyományokkal, a néprajzi és történelmi kutatásokkal. A félezer adás során a *hazai cigány művészeti és tudományos élet* minden kiemelkedő alakja találkozott a műsor riportereivel, s mikrofonjaikon keresztül a hallgatókkal. Másokéi mellett – csak az időközben elhunytakat említve – Péli Tamás, Bogdán János, Kovács Zoltán, Berki László, Dezső Lakatos, Balogh Béla, illetve Csalog Zsolt és Solt Ottília gondolatai kerültek az éterbe, adásaink révén. A közöttünk élő cigány irodalmárok, képző- és előadóművészek mellett az oktatásügy névtelen hősei, a pedagógusok és a saját, mindennapi tudás-csatáikat vívók is megszólalhattak harminc perceinkben. Amire azonban a

A műsor szerkesztője, Varga Ilona

legbüszkébb vagyok, az az, hogy eddig százkilencvennél is több településre jutottunk el, közelképet adva az emberi küzdeletről, a gondokról, de a – minden nehézség ellenére is felmutatható – példaértékű életutakról, és sikerekről is.

– A félezredik adás, nyilván együttjárt valamiféle visszatekintéssel is. Melyek voltak a legemlékezetesebb pillanatok, amire ma is szívesen emlékezik vissza?

– Mindenképpen azok, amikor egy-egy életsors jobbra fordításában sikerült közreműködnünk. Amikor például egy igen tehetséges, de a legkevésbé sem tehető *hegedűművésznek készül kislánynak*, a vele készült interjú után az egyik hallgató vett *egy több százezer forintos mesterhegedűt*, hogy az anyagi hátrány ne vesse vissza művészi fejlődésében. Említhetem a legfrissebb példát is: a legutóbbi adások egyikén elhangzó riport arra sarkalt egy másik hallgatót, hogy *egy telket adományozzon jelképes összegért a riportban szereplő közösségnek*, hogy azon *kollégiumot építhessenek* a messziről tanulni járó cigány diákoknak. Lehetne azonban még hosszasan sorolni a hasonló szívet melengető példákat.

– Min változtatna, milyen tervek foglalkoztatják a műsorról kapcsolatban?

– Noha a szerkesztésért – a Pro Humanitas-, a Tolerancia- és a Rom Som-díjak után – a Rádió Nívódíját is átvehettem, nem sikerült elérnem a *műsoridő növelését*. A felgyorsuló események, s az öröndetes gazdagodó cigány kulturális élet mindenképpen indokolná ezt. Nagyon jó *„Cigányórákat”* is tudnék szerkeszteni...

Egyébként – éppen az ötszázadik adás kapcsán – nagy fába vágva a fejszemet, értő támogatókat keresve, megkísérlem elkészíteni és kiadni az eddigi műsorok repertóriumát. Jó lenne hinni, hogy a magyar elektronikus sajtó első rendszeres cigány magazinjának kutathatósága mások érdeklődését és vállalkozó kedvét is felkelti.

hegedűs